

Til:

AP Avdeling for personalstøtte

Dato: 11.10.2021

Saksnr.: 2021/12320 LINNKST

Høringssvar fra UV-fakultetet, UiOs klima- og miljøstrategi

Det er prisverdig at UiO med denne strategien tar samfunnsutfordringene knyttet til klima og miljø på alvor på alle nivåer i institusjonen. Det er fem hovedgrep som blir foreslått tatt i bruk i dette utkastet. For det første handler det om å styrke miljø og klima som tema og satsingsfelt innenfor eksisterende undervisnings- og forskningsprogrammer. For det andre skal det foretas strukturelle grep som stimulerer til tverrfaglig undervisning og forskning. For det tredje foreslås satsingen styrket av et eget bærekraftsenter ved siden av andre tverrfaglig orienterte sentere ved UiO. For det fjerde vil UiO videreføre arbeidet med å gjøre selve virksomheten, inkludert bygningsmasse og drift, i alle ledd mer bærekraftig. Sist, men ikke minst retter satsingen seg mot institusjonens samfunnsmandat og å styrke forholdet mellom institusjon og samfunn.

Mye av dette er bra. Men generelt kan strategien styrkes av en sterkere problembevissthet, knyttet til barrierer i institusjonen og utenfor som strategien står overfor. Noen barrierer adresseres og dette er bra, som at unge forskere melder om at tverrfaglig forskning ikke blir verdsatt i karriereutvikling. Men flere av de strukturelle problemene kan med fordel avdekkes og gjøres synlige, for å gjøre strategien mer realistisk med tanke på friksjon og spenninger som vil oppstå. I forlengelse av dette melder spørsmålet om den akademiske friheten seg. Den er så vidt nevnt eksplisitt, men spiller trolig en nokså stor rolle i den nokså tilbakeholdte tonen knyttet til mange av tiltakene. Dette er en umistelig verdi for et universitet, men spørsmålet er hvordan den skal forstås i en tid der livsvilkårene på kloden er truet. Denne debatten kunne en slik strategi med fordel ha initiert, jf. også punkt 4 under om vitenskapsteoretiske utfordringer.

Vi vil nedenfor peke på noen konkrete elementer i forslaget som kan vurderes styrket.

1) TYDELIGGJØRE FORHOLDET MELLOM KLIMA OG MILJØ OG BÆREKRAFT

Dette er en klima- og miljøstrategi som tar utgangspunkt i planetens tålegrenser og understreker viktigheten av det miljørettslige føre-var-prinsippet. Det sies at dermed «frigjør denne strategien seg noe fra FNs 17 bærekraftsmål (SDGene), som for det første er politisk bestemt og dessuten ikke er myntet på enkeltinstitusjoner». Den viktigste konsekvensen av denne prioriteringen er likevel at kompleksiteten i FNs Agenda 2030 blir redusert, gjennom en

vektlegging av klima og miljø. Dette valget trenger en tydeligere redegjørelse for at det både innad på UiO og utad i forhold til ulike aktører og politiske myndigheter skal bli klart hvordan denne satsingen både skiller seg fra og forholder seg positivt til andre tiltak knyttet til Agenda 2030. Det er naturligvis problemer med denne prioriteringen, ikke minst at global rettferdighet er lite vektlagt, noe som fører til at spenninger mellom UiO sine nasjonale og internasjonale forpliktelser ikke blir synlige. I tillegg fører dette til at samfunnsvitenskapelige og humanistiske perspektiver ikke blir tydelig nok integrert i strategien. Dette handler ikke minst om hvordan klima- og miljøkrisen utfordrer demokratiet som samfunnsform, et tema som i lang tid har beskjeftiget samfunnsvitenskapelige miljøer ved UiO. Grunnleggende handler dette også om hvilke oppfatninger av natur og menneske som styrer forskningen. Også her vil humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver være viktige, jf. henvisningen i forslaget til *Oslo School of Environmental Humanities* (OSEH).

2) STYRKE SAMMENHENGER, SPESIELT MELLOM UNDERVISNING OG FORSKNING

Strategien retter seg altså mot alle deler av institusjonens virksomhet. Men sammenhenger mellom de ulike delene er nokså lite artikulert. Dette er kanskje spesielt påfallende for undervisning og forskning. Det tilhører universitetets sentrale ide at undervisning og forskning skjer i en fruktbar vekselvirkning. Dette gjelder ikke minst innenfor et felt som klima og miljø som kaller på kreativitet, kritisk tenkning og kunnskapsutvikling. Beskrivelsene av de konkrete målsettingene for utdanning kan bli mye tydeligere for å stimulere til tverrfaglighet og styrke et samfunnsperspektiv.

I tillegg foreslår vi et mer eksplisitt krav om tiltak for kompetanseøkning for undervisere. Det bør ikke tas som en selvfølge at alle undervisere radikalt kan endre pedagogiske opplegg og undervisningspraksiser for å styrke studentenes samfunnsperspektiv og utvikle grønn kompetanse. Mens det er nevnt insentiver til samarbeid på tvers av enheter og utvikling av nye studietilbud, er det ikke tydelig oppmerksomhet i strategien på hvordan kompetanse til ansatte som skal utføre det pedagogiske arbeidet vil ivaretas.

3) VITENSKAPSTEORETISKE UTFORDRINGER

Tverrfaglighet adresseres rettmessig som en hovedutfordring i denne strategien. Men blir utfordringen i tilstrekkelig grad tatt på alvor? Det understrekes at tverrfaglighet ikke utfordrer disiplinéfaglig fordypning, men det er opplagt at det kan oppstå spenninger og dilemmaer her som også bør bli synlige. Vi tror det vil være klokt å løfte slike problemstillinger i strategien. Dette kan også gjøres helt konkret ved å oppfordre UiOs eget Forum for vitenskapsteori til å prioritere problemstillinger knyttet til kunnskapsforståelse og kunnskapsutvikling som denne strategien reiser, på måter som involverer de ulike fagmiljøene ved UiO. Også forhold knyttet til den akademiske friheten hører hjemme her (jf. de innledende merknadene), som involverer vitenskapsteoretiske forutsetninger, men også peker utover dette.

4) SAMARBIED MED SAMFUNNET

Strategien foreslår ulike plan og tiltak som skal bidra til bærekraftig lokal og global utvikling, som vil øke universitetets rolle i samfunnet. Mens åpenhet og transparens står høyt på agendaen, fremstilles gjennomføringen som en (delvis) enveis innsats. Det er universitetet som skal formidle forskningsbasert kunnskap og ekspertise. Vi mener at det vil være produktivt med mer dialog og samarbeid, der hvor samfunnsrelevante aktører arbeider sammen med universitetet i aktive roller – ikke bare i kontekst av Oslo Science City eller skolesamarbeid. Dette krever en konkret modell for samarbeid og dedikerte prosesser og personer som kan sette i gang og styre slike prosesser.

5) STUDENTENES AKADEMISKE UTVIKLING

Studentene innehar naturligvis en viktig plass i strategien. Flere steder slås det fast at «studenter ønsker å være endringsagenter». Det stemmer nok for en god del av dem, men ikke for alle. Skoler og universiteter tar uansett imot unge mennesker som må forholde seg til at deres livsvilkår vil bli betydelig svekket dersom samfunnet ikke lykkes med å få til raske omstillinger til et bærekraftig samfunn. Det vil være en styrke om strategien kan adressere slike forhold. Strategien peker på viktige kompetanser som her må utvikles gjennom et akademisk studium. For å få et grep om hva slags læringsprosesser det her er snakk om, foreslår vi å hente formuleringer fra UiO sin humaniorastrategi (2020), i beskrivelsene av dannelse for det 21. århundret. Slik det framstår der, integrerer dannelsesbegrepet individperspektivet og samfunnspektivet med en vekt på kritisk tenkning og etisk bevissthet. Handlekraft er her viktig, jf. begrepet endringsagent, men det er også refleksivitet, altså en problembesvissthet som både omfatter UiOs egen klima- og miljøstrategi og akademiske dannelsesprosesser.

Med hilsen

Crina Damsa
visedekan for digitalisering og innovasjon

Linn Kristin Stølan
seksjonssjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Linn Kristin Stølan

+4722854435, l.k.stolan@uv.uio.no